

Stavovské hlídky.

1. Hlídka soudců.

Řídí Dr. Stanislav Čáslavský, prokurátor, Praha II., Spálená ul. č. 2.

Josef Rubeš-Ranftl:

O SOUDCOVSKÉ NEODVISLOSTI.

Soudci nemohou si věru dnes stěžovati na nezájem veřejnosti. V dením tisku snad každý den možno čísti reakci veřejnosti na jejich činnost a soudci — pokud je znám a mohu za ně mluvit — kritice a zájmu veřejnosti se nevyhýbají, ano, vítají ji. Stejně však poukazují skoro jednotně na to, že jejich poslání v lidově demokratickém státě není vždy správně chápáno.

Jsem osobně přesvědčen, že my, soudci z povolání, jako jednotlivci jsme snad všichni opravdovými demokraty, jak již ani při našem povolání jinak nemůže být a že se snažíme podle našich sil demokraticky nejen žít v soukromém životě, ale tak i jednat při výkonu našeho povolání. Jde proto nepochybně o nedorozumění, vytýká-li se nám, že někteří z nás jsou byrokrati, kteří se vymlouvají na paragrafy, aby nemuseli lidově-demokraticky jednat a soudit a ukládá-li se nám, že máme ducha lidové demokracie chápat, hájit a v každém případě prosazovat, protože lidově demokratického ducha do soudnictví nepřinášejí jen nové dekrety, ale i lidově-demokratický výklad starých předpisů.

Soudci, jak již jsem předeslal, jsou ve své drtivé většině jistě daleci toho, aby vykládali zákony nedemokraticky, ale nemohou je vykládati jinak, než tyto samy předpisují a nemohou nadto vykládati zákony jiné, než ty, které platí. Soudce při výkonu svého povolání, tedy při výkladu a aplikaci právních předpisů, je ovšem neodvislý. To znamená, že není možno udíleti mu příkazy ani shora, od justiční správy, představených, ani zdola, od veřejnosti, tisku, ulice. Je tedy ve svém rozhodování zcela svobodný a neodvislý. Neodvislost tu nelze však vykládati tak, že by soudce — třeba i soudce z lidu — mohl vykládati zákony a jednati tak, jak by chtěl. Vždyť rubem této ústavně zaručené neodvislosti je veliká závislost: soudce je totiž vázán zákonem, jsa jeho strážcem, a od toho se odchýliti nesmí. To je tedy vlastní význam základního ustanovení platné a pro všechny občany svaté ústavní listiny, že »veškerí soudcové vykonávají svůj úřad neodvisle, jsouce vázání jen zákonem«. A platný zákon, jímž jedině při výkonu našeho povolání jsme vázání, můžeme vykládati zase jen jediným, t. j. zákonným způsobem. Aby tomu tak opravdu bylo, je soudce odborně školen, jeho případně nesprávný výklad podléhá přezkumné činnosti soudů vyšších stolic, za každé libovolné neb zlomyslné porušení zákona je soudce trestně i disciplinárně stíhatelný a za majetkoprávní újmy takovým postupem způsobené ručí dokonce osobně, což u jiného stavu bohužel dosud není.

Může-li však soudce vykládati zákon jen jediným, totiž zákonným způsobem, nemůže ho vykládati ani byrokraticky, ani fašisticky, ani agrár-

nicky, ani jakýmkoli jiným způsobem. To pouze Němci ukládali svým soudcům, aby nové i staré jejich zákony vykládali »nach Volksempfinden«, což prakticky znamenalo tak, jak se to v daném případě právě okupantům líbilo. Právem jsme se vysmívali takovému výkladu zákona, právem jsme justici, jež pracovala takovým způsobem, za justici nepokládali a právem šel z takové justice strach a hrůza. Vykládá-li se však zákon jediným přípustným způsobem t. j. podle zákonných pravidel o výkladu norem, není vyloučen ovšem ten případ, že výsledek činnosti soudcovy nebude se snad zdátí kritikovi v konkrétním případě lidově-demokratický; tu však dlužno si uvědomiti, že není to vinou soudce, který zákon netvoří, ale zákona samého. Změňte zákon, změňte i výsledek. Leč změnití zákon, to není úkolem soudce, ale zákonodárce. Úkolem soudce je jen vykládati a střežiti zákon, který t. č. platí. Úkolem zákonodárce je pak vybudovati takový právní řád, který odpovídá názorům doby a společnosti, u nás tedy, vybudovati právní řád lidově-demokratický. Není pak pochyby o tom, že každý náš soudce raději vynese rozsudek podle zákona prodchnutého duchem lidové demokracie než podle zákona třeba daleko přes sto let starého, i když ten je — mám na mysli na př. občanský zákon — přes své stáří stále znamenitý. Dokud však tento zákon platí, dlužno rozsudky podle něho vynesené respektovati. Jinak by bylo veta po právním řádu a po právní jistotě. Do vydání nového zákona nelze tedy naznačovati, že lid takový rozsudek trpět nebude.

Bud'me šťastni, že si soudcové zachovali své ústavně zaručené právo. Bylo to zejména za okupace, kdy se projevil nedocenitelný snad význam mimořádného jejich postavení, neboť okupanti nedokázali, snad až na nepatrné výjimky, donutiti naše soudce, aby soudili podle jejich chuti a tedy jinak, než podle platných předpisů, jež se jim z valné části nehodily. Dnes ovšem máme svobodu a nemusíme se obávati něčeho podobného. Přesto soudcovská neodvislost nepozbyla svého významu: bude-li na soudce vykonáván nátlak s jakékoli strany a od kohokoli a vzepře-li se soudce tomuto nátlaku třímaje v rukou ochranný štít zákona (je-li libo, paragrafů), nebude byrokratem ani reakcionářem, naopak. Poslouží tím co nejlépe naší mladé demokracii. Dopomůže jí k oprávněnému rozhodování věcí našich občanů, dopomůže jí k opravdovému provedení zásady rovnosti všech občanů před zákonem, dopomůže jí k vítězství na zbytky totalismu, fašismu a tedy útisku.

Časy se mění, s nimi i názory a v důsledku toho i zákony. Nemění se však a v kulturním, právním státě nikdy se nezmění zásada o neodvislosti soudců, jež je opravdu nedotknutelným majetkem všech kulturních národů (viz na př. čl. 112 ústavy SSSR). Dokud se proto nedočkáme zákonů nových, snad demokratičtějších a tedy spravedlnosti bližších (mimočodem se strany justiční správy dávno již důkladně připravených), zůstane pracovní smlouva pracovní smlouvou a vydírání vydíráním. Bohužel, nebo lépe: zaplat' Pán bůh.